

ՊՈԼԻՏԻԿԱԿԱՆ

Տարեկան 12 Ժր.
Վեցամսեայ 6 Ժր.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Երկու քիւր մեկ ծրարով
Տարեկան 14 Ժր.
Վեցամսեայ 7 Ժր.

ԱՄԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2.60 Տօլ.
Վեցամսեայ 1.50 Տօլ.
ԿԱՆԿԻԿ

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆ ՏՈՂԸ
20 ՄԵԹ.

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹ ԵՄԵՆ ՉՈՐԵՔԵՆԱԹԻ ԵՒ ՇԱԽԱԹ

Redaction du Journal

«Iraounk»

(Bulgarie) VARNA

Редация

на ВѢСТНИКЪ

«Иравунк»

НАРНА

Գրոշքիւնք եւ չեմ տրոշիր

ՊՈԼԻՏԻԿԱԿԱՆ ՎԱՐՇԱՐԱՆՆԵՐԸ

Տեղւոյս Ազգ. վարժարանի ըստ պաշտօնող վտանգը անցաւ կըրթական նախարարին բարեհաճ թոյլտուութեամբ:

Շուրջ տասներկու տարի առաջ կըրթական նախարար Ժիվքովէն խմբագրուած և Սոպրանիէն քուէարկուած օրէնքին այն խիստ ու քննադատելի տրամագրութիւնը թէ վարժարանները անպատճառ պոլկարահպատակ ըլլալու են, և տեղւոյս կըրթական Տեսչին խստապահանջ պաշտօնագիրը թէ այդ օրէնքը պէտք է լրիւ գործադրել և ուսուցչական խումբը արձակել անմիջապէս, եկան պահ մը Վառնայի Հոգաբարձութիւնը շուարումի մատենի և հայ հասարակութիւնը գերագորգիւ վիճակի մը ենթարկել: Բայց մասնաւոր պատուիրակութեան մը միջոցաւ, Սոֆիա ուղղակի նախարարին դիմուելու կտրուկ միջոցը և այս վերջնոյն դէպի Հայիս շատ լաւ տրամադրութիւններով օժտուած լինելը եկան փրկել ընդհանրապէս Պոլկարիոյ և մասնաւորապէս Վառնայի հայ վարժարանները փակման մեծ վտանգէն:

Սակայն Տ. Նախարարին այս բարեհաճ թոյլտուութիւնը պէտք չէ կարծել թէ մեզ անպայման ազատութիւն տուած է ասկէ անդին ալ անհոգ վարուելու մեր վարժարաններուն նկատմամբ: Օրէնքը չէ շնչուած. սա իր բոլոր ուժովը կայ ու կը մնայ իսկ մեզ նախարարութենէն չնորհուած թոյլտուութիւնը այն է որ մենք կարելի եղածին չափ կարճ ժամանակի մէջ պատրաստենք այն տեսակ ուսուցիչներ որոնք լրացնեն ըստ ամենայնի օրէնքին պահանջները: այսինքն 1) անպատճառ մեր ուսուցիչները պոլկարահպատակ լինին: 2) Կիմնագիտ աւարտած կամ ուրիշ երկրորդական վարժարան լրացուցած ըլլան: 3) Ուսուցչական վերկայական ունենան ի ձեռին: 4) Առողջութիւննին հաստատող բը-

ժըշկական տեղեկագիր ալ ներկայացնեն ի հարկին:

Այս չորս պահանջներուն առաջին երկուքը անպայման պէտք է լրացնել, ինչ որ մեզ համար այսօր դժուար է: Բայց այդ դժուարութեան յաղթելու համար ամէն ճիգ պարտինք թափել: Եթէ չենք ուզեր որ մէկ օրէն միւսը անդառնալիօրէն կորսնցնենք մեր Ազգ. վարժարանները:

Այդ դժուարութեան գլխաւորը այն է թէ մենք տեղական հայ վարժարաններով և պոլկարական ժիմնազով չենք կարող հայ ուսուցիչներ պատրաստել: Ինչ որ մենք կը հասկնանք: Մեր 4—5 դասարանեայ վարժարանները հայ լեզուն և ազգային գիտելիքները իւրացուցած շրջանաւարտներ չեն կրնար տալ մեզ անպատճառ երկրորդական հայ վարժարանի մը շրջանը աւարտող երիտասարդներ պէտք է պատրաստենք: Պոլկարիոյ մէջ այդ բարձրութեամբ հայ վարժարանի մը հաստատումը այսօր նիւթականապէս անկարելի է: Ուստի մեզ կը մնայ հարկ եղած թուով պոլկարահպատակ պատանիներ զրկել ու դաստիարակել տալ հետեւեալ վարժարաններէ միոյն կամ մէկ քանիին մէջ:

Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանը,

Էլմիաճնայ Գեորգեան ճեմարանը,

Կարնոյ Սանասարեան վարժարանը,

Կ. Պոլսոյ Կեդրոնական կամ Պէրպէրեան վարժարանները,

Մարտունի, Խարբերգի ամբիւրիկեան գօլէճները կամ Կ. Պոլսոյ Ռօպէրթեան Գօլէճը:

Իսկ ինչ որ կը մնայ պոլկարերէն ճիւղին, արդէն մասամբ ունինք և քիչ ատենէն աւելին իսկ պիտի ունենանք Պոլկարիոյ ժիմնազիօններէն շրջանաւարտ վարժարանացիներով:

Այս երկրին մէջ մեր ազգ. վարժարաններու գոյութիւնը պահպանելու համար մեր առջև ծառայող օրինական պայմանները

լրացնելով, միայն պետական վտանգը հեռացուցած չպիտի ըլլանք, այլ մենք ալ պիտի օգտուինք: Ուրեմն տեղւոյս կըրթական Տեսչին սա վերջին խիստ վարժունքը մեզ խթան մը թող ըլլայ, մեր իսկ օգտին համար, անյապաղ կերպով կարելին ընելու, առանց թուլացումի և առանց ձգձգումի: Սպասելի է որ այս առթիւ նիւթական առաւելութիւններով փայլող հայեր առաջ անցնին, զոհողութեան տրամագրութիւններ ցայց տան և, ընդունակ պատանիներու որոշ թիւ մը յարմարագոյն հաստատութիւններու մէջ զետեղելու համար, Հոգաբարձութեանց ունենալիք ջանքերուն սատարող հանգիստանան:

Հոս քաղաքական խնդիր չկայ, ոչ ալ յեղափոխական և ոչ կուսակցական: Տեսնենք զիրենք սա մեծ աշխատքը տեսնենք թէ ո՞ր աստիճան ընդունակութիւն պիտի ցոյց տան իրենք ալ վերջապէս բան մը ընելու:

ԵԶՆԻԿԸ

«Դասարանին իմացուցին»
«Ժողովրդէս զիս զատեցին»
«Տիրապետեցի ողորդեցին»
Արի եզնիկ աչ քաջ Եզնիկ»

1896-էր Սարսափը իր անողորմ ու աւերիչ թեւերը բացած էր, այս անգամ Պէզնեաններու, Աղաթոններու, Վարժապետներու Պէրպէրեաններու, Տէմիթիպաշեաններու նազէրի գիւղին վրայ թիւրք մոլոնաւց եւ արիւնարբու: Խուժանք, գիշտիչ գազաններու պէս ինչպէս հոն, անխնայ ու վայրագօրէն՝ կը կոտորէր, կը ցարգէր, կը փլուզէր, կը յափշտակէր՝ ինչ որ իր դէմը իր ճամբուն վրայ տեսած ու հանգիստած էր, առանց ո եւ է արգելի: Երբ արդէն իր զինուորով, իր խաւով եւ խաղակապ հանգիստէն իր անգիւղի անուշ ու կենսատու օդը կը ներշնչէր, կը թնդացնէր «հիմա» «կեանքները պէտք է բնաջնջ ընել»: Կտու մը օղջ ձգելու չէ՝ ու նորէն ու նորէն Հայ արիւնլուայ դիակներուն վրայ կը թափէին՝ անոնց արդէն ջախջախուած գաղկերը ալ աւելի տափակցնելու՝ փշուր փշուր ընելու:

հոգեւին տենջանքով: Հայ վազող արիւնը անոնց դահիճի հոգրնուն ու բաղձոցուած պապակին լիովին յաղթուող տուած էր, ու հիմա գրեթէ, գինովցած, խելայեղօրէն յափշտակուած, իրենց այս սխալի՝ դիւրին ու անարգ յաղթանակէն: Կարմրած շրթերէն ու ձեռքերէն լցած ու սրբած եւ եւթաղաններն ու սօբաները ձգած, հեռացած էին գեղէն:

Ողջ մնացածները, հեւ ի հեւ՝ հազիւ կըրցած էին պատուարան գտնել, իրենց եկեղեցին: Մարդկային էն եղկեւ լի ու ճակատագրականօրէն անբաւարար էակներ՝ սգաւոր մայրերու եւ քոյրերու, հէգ ու թշուառ այրիներու որբացած մանուկներու զանգուած մը որոնք հոն՝ ամենքն ալ իրարու քով կծկուած, իրարու փարած, իրարու բաղդակից, կուլային, կողբային կը պոռային, կը տառապէին, կանծէին իրենց սիրելիներուն նահատակմանը պատճառ եղողներուն հասցէին: Ու գրեթէ նորէն ու նորէն սա բառերը կը կրկնէին՝ «Ո՛ւր մնացին յեղափոխականները, ինչու մեզի պաշտպանելու չեկան, ինչու նախապէս չիմացուցին մեր, կտրիճ ամուսիններուն, եղբայրներուն ու զաւակներուն, ինչու մեզի յանկարծակի ըսեցին, ինչ կուգէին մենք, ինչու, ինչու, ինչու...»: Եւ այս ինչուներուն մէջ, յաճախ կը նուազէին, կ' իսնթենային, երբ իրենց աչքին առջեւ կը պապերանար արհաւիրտ տեսարաններ, որոնց կենդանի վկաններն եղած էին պահ մը առաջ:

Ու ահա Խասգեղցիներու սիրելի առաջնորդն էր որ՝ պահապան հրեշտակի մը պէս կը հասնէր հոն:

Եզնիկը, ամեն վտանգ ետեւ ձգած, առապարած էր՝ սուգի ու տխրութեան մէջ թաղուած՝ իւր եղկելի ու շուարեալ ժողովուրդին քով՝ անոր հոգեւ շունչ գորութիւն մը ներշնչելու, անիկա քիչ մը հանգարտեցնելու՝ ներքին ինքնաբոլոր պարտականութեամբ մը:

Ամենէն առաջ կ'ընէր խոսքերով անոր առաջը վազած էին՝ «ա՛հ սրբազան հայր, գեղգ լիցա՛ւ, ժողովուրդը կոտորեցա՛ւ, տուններն ու աւաններն ինչ յափշտակուեցան: Որբազան հայր, ինչ որ մը տուաւ մեզի՛ս եզնիկին սիրուն ու համակրելի աչքերը կրակ էին կտրած, ու իր սրբին մէջ կուտակուած բոցը քիչ ձայնը չէր կըրնար զսպել այլիս, աչքերէն սկսած էր թափել արձունքը, գիտէր, համոզուած էր թէ՛ սխալ ու անխոհմ քաղաքականութեան մը շնորհիւն էր որ, ժողովուրդը այնքան առողջ էր որ առաջէր, տարիներու փորձառութիւնները այդ ճշմարիտ համոզմանը հասցած էին գիտքը, բայց հիմա պէտք էր որ

հերկայացնէ յաճախորդներուն: Կարելի չէ երեւակայել թէ Միութիւնը ինչպէս կը կոտէր Հոգաբարձութեան դէմ գործածելով իւր բոլոր զէնքերը, (փափուկ զէնքեր իհարկէ), բարեխօսութիւններն ու միջնորդութիւնները իւր ճանկերուն մէջ ձգած Հոգաբարձութիւնը չ'անաթեկելու համար անշուշտ: Եւ Հոգաբարձութիւնը ալ չ'զիմացաւ վերջապէս քանի որ անգամ մը Միութեան գիծելու սխալ քայլը առած էր: Ահա թէ հինգ դասարան պահելու համար (անցեալ տարի ութը դասարան կար) ինչպէս բացուեցաւ 8000—9000 ֆր. պիւտճէն:

Միութեան այս ընթացքը ցոյց կուտայ, թէ ինչ որ ուղղակի իւր անդամներուն անձնական շահերուն կը վերաբերի, պիտի կուտի (հոգ չէ թէ երբեմն ալ պաշտօն) հոգաբարձութեանց դէմ զանոնք ստանալու համար, մինչդեռ աշակերտութեան շահին համար կռիւններ չ'պիտի յորուցանէ իւր փորձը ինքնատիւ համար: Այսպէս երբ վաղը Հոգաբարձութիւնը յարմար տեսնէ օրինակի համար աշխատութեան 5 ժամը 3 ի իջցնել, Միութիւնը չ'պիտի հրաժարի քանի որ ասով ուսուցիչներուն ամսականը չ'պակսիր եւ ընդհանրապէս անոնց հանգիստի ժամերը կ'աւելնան: (Կարելի է եկեղեցին մոմ մ'ալ վառել): Բայց երբ Հոգաբարձութիւնը պահանջէ որ աշխատութեան ժամերը 5 ի տեղ 5 ու կէս լինի, գործանքի ժամանակ տղոց վրայ հսկուի, այն ժամանակ առ քեզի կը որսնայ: Եւ այս անոր համար որ հոգաբարձութիւնը դպած կըլլայ ուսուցիչներուն հանգստին (միշտ պաշտելի ետք), Հոգաբարձութեան այս պահանջը կը նկատուի, հակառակակալարժեքական, սիրազուական, անխելութիւն, գործէ չ'սակնալ, եւ ուրիշ տուրքի մը խօսքեր, որոնք ֆորմիւլներ դարձեր են մէկը պարսաւելու համար:

Մեզ կը թուի թէ այս իրողութիւնները փաստեր են որոնք կը հաւաստեն թէ Միութիւնը իր շահէն զատ ոչ մէկ բանի վրայ կը մտածէ լրջօրէն, ոչ ոք յիմար թող չըլլայ հուսադրուող նա կրթական գործը կրնայ բարեփոխել:

Հոգաբարձութեանց եւ թաղականութեանց դէմ կոտելու Միութեան ահեղ զէնքը գործադուլն է, որուն դէմ

իբր պահան կը գործածուի կատարեալ տնտեսաբարձութիւն մը: Իրողութիւնները թող խօսին:

Կը յիշուի անշուշտ թէ անցեալ տարի Շուգուլուցի ուսուցիչները գործաթուլ րորին իրենց 1 ամսականը ժամանակին ստացած չըլլալուն համար վարձարանը գործուեցաւ քանի մը ամիս: Ով հոգ ըրաւ, պաշտօնական մարմինները, — բնաւ անոնք այս անտեղի գործադուլին դիմադրեցին պատկառելի անտարբերութեամբ մը: Վերջ ի վերջոյ ուսուցիչները սկսան հոգ ընել: — տղոց վրայ դժուարութիւնները թերեւս — ոչ ի հանդէպ այլ անոր համար որ խնդները նիւթական նեղութեան չը կրցան զիմանալ ու իրենց ամսականներն ալ վրայ տալով խոնարհաբար նորէն ներս մտան վարձարանի դռներէն, անշուշտ հազար անգամ զղջալով այս կարգի գործելակերպի մը վրայ, որ իրենց քսակին դպաւ: Ուրիշ ինչ կրնային ընել անոնք, կառավարութեան գիմէին: Այն ժամանակ վերջինն չար քան զառաջինն կըլլար:

Ուրեմն գործադուլն ալ դէնք մը չէ պաշտօնական մարմիններու աչքը վախցնելու: Մասնաւոր որ կառավարութիւնն ալ, որուն աչքը մտնելու համար Միութիւնը շատ նախանձախնդիր կ'երեւայ) չ'ափաղանց հակառակ է այս կարգի կոտելի միջոցներու: Եւ ճիշդ ասոր համար էր որ լուծեց պուլկար ուսուցչական միութիւնը, գործը ուսուցիչներուն ճղճիմ միութեան հետ բաղդատելը անմտութիւն կը լինէր:

Հաստատեցինք գործադուլին իբր կոտելի զէնք ուսուցիչներուն համար աննպատակ ըլլալը, բայց ասով չ'վերջանալ: Կիմայ կը հարցնենք թէ այս գործադուլը հակասական չէ՞ Միութեան այն նպատակին, որով կուզէ օգտակար հանգիստնալ ազգին զաւակներուն: Ինչո՞ք տղաքը փողոցները ձգելով է որ կը մատուցանէ այս ծառայութիւնը: Երտակը հիմալի տրամաբանութիւն:

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

(Շարունակելի)

Թէ ատանկ մէկը տեսած չենք: Ամենեւին չը հաւատար: Ամեն գիշեր կը հաւաքէ զեղէն հարկերու որ մարդիկ ու լեռնէ լեռ քաշկուտել կուտայ որ զանն անոր հետքը: Մէկ խօսքով՝ Աստուած ինքը գիտի մեր վրայ, Տէր եղբայր, գիւղերնիս ինկած է կրակին մէջ ու կայրի:

- Հիմակ ո՞ւր է ատ չուներ:
- Բէօշլը պառկեր է:
- Ոստիկաններն ալ հոն են:
- Ամենքն ալ:
- Ամեն ատեն հայեր կը տանի հետը:

— Երբեմն առանձին կերթայ: Աւազակապետը սկսաւ խորհիլ: Իսկ Տէր Վարդան յարեց.

— Ան չէ՞, տէր եղբայր, դուք ո՞ր տեղացի էք:

— Ո՞ր տեղացի պիտի ըլլամ... ձեզի պէս ինկած եմ Ազգիս թշուառներուն մէջ ու կը տառապիմ, մրմնջեց Աւազակապետը: Դանի մը որ առաջ մեր գիւղն ալ Չապթիլէ մը եկաւ... ձիւղ ըսածիդ պէս՝ ո՞չ ցերեկը հանգիստ թողուց մեզ եւ ո՞չ ալ գիշերը: Զարերինս կտրած քաղաքը թափեր փայտի:

դիմեցինք: Այդ շուրջ հեգնելով րսաւ. «Դուք Աւազակներ ստեղծել գիտէք... մենք ալ պատժել կը ստիպուինք: Թանձնեցէ՞ք զանոնք մեզի որ մենք ալ չը նեղենք ձեզ»: Քաղքէն վերադարձանք... Գիւղին մէջ քանի մը մարդոց հետ խօսք մէկ ըրած ատ Հայ Աւազակին ո՞ւր ըլլալն իմացանք: Անձամբ անոր ըովը գացի: Անունը Խան Ճալատ էր:

- Անունը Խան. Ճալատ էր... բացազանչեց Տէր Վարդան դողդղալով:
- Այո՛:
- Է՛ր, յետո՛յ...

— Յետոյ, տէր եղբորս ըսեմ, բացատրեցի անոր վիճակին: Անիկա խորհուրդ տուաւ որ գեղացիներս առաջնորդին Չապթիլէն իր գտնուած տեղը... մնացեալն իրեն թողուն: Երբ հասկցուցի գեղին կտրիճներուն, անոնք յանձն առին: Ու գիշեր մը Չապթիլէյին խաբեցին թէ իրենք իմացած են Խան Ճալատին ո՞ւր ըլլալը: Վատ չուներ՝ հետն առած իր ոստիկաններն ու տասնութը հոգի ալ հայ կտրիճները՝ դիմեց այն լեռն ուր պատրաստ կը կենար Խան Ճալատ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Գուրբէշ, 32 Սեպտ.

Բաճու, Եւթ, Աքսոր եւ Հալաճանք

Հոս ձերբազախութիւնները կը շարունակուին: Եփրատի մօտ շատ կասկածելի թուլութիւն և անուշներ գտնուած են: Օր չըլլար որ մարդ չի ձերբակալեն: Եթէ երբեք այսպէս մնալու ըլլայ վիճակնիս շատ գէշ պիտի ըլլայ: Կարծես 1894ի վաճառարանի դրուլութիւնն է, չէ կարելի երկու հոգիով խօսել ու քալել, լրտեսները ծպտուած կը պտտին ամէն սրճարան ու փողոց: ամէնքնիս ալ վախի մէջ ենք: Բանտարկեալներու թիւը 25—30ի կը հասնի եւ օր օրին կայելնայ: Եփրատի վիճակը շատ գէշ է, խիստ նեղութեան և ծեծի ենթարկուած է: Հայերու աքսորութիւն անխուսափելի է: Դաշնակցութեան ցուցամուկան անհոմաձայնութեան և եսականութեան միայն զոհ:

Դ. Յ.

ԱԶԳՈՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պօլսոյ համալսարանը հայ վաճառականներէն Տ. Յովհ. Յակոբեան լսելով որ հիւանդանոցի սնտուկը 6000 ոսկիի մօտ պարտք ունի և տոկոսաւոր փոխառութիւն մը ընել ստիպուած է այս պարտքը վճարելու համար, որոշած է 1000 ոսկի նուիրել հիւանդանոցին, Նոյն Յակոբեանն էր որ նոյն հաստատութեան երեք թեւերէն մին իր ծախքովը չինել տուաւ և կահերը և գործիքները բերել տալ յանձն առած է, մատակարարութիւնն ալ կրկին Յակոբեանները կը հոգան:

— Մանչէսթր րնակող հայ մը որ անձակ կոճակներու գիւղը ըրած և անկէ բաւական գումար մը շահած էր, վերջերս իր մահուան անկողինին մէջ 2000 ոսկի կտակած է Ազգ. Հիւանդանոցին: — Մշոյ և Բաղէշի առաջնորդութիւնները կը յանձնուին Տ. Զաւէն Ծ. Վարդապետի:

— Կ. Պօլսոյ Պատրիարքարանէն երուսաղէմ ղրկուած պատուիրակութեան պետը Տ. Մանկունի սրբազան երեք յանձնաժողովներ կազմեր է. Ա. Յանձնաժողովին պաշտօնն պիտի ըլլայ ցուցակագրել վանքին բոլոր եկեղեցական և գանձատան մէջ եղած գոյքերը: Բ. Յանձնաժողովին պաշտօնն պիտի ըլլայ՝ Հաշուական և Մատակարարական գործերու քննութեամբ զբաղել: Իսկ Գ. յանձնաժողովը պիտի զբաղի գլխաւորաբար կալուածական շինութեանց, գնմանց և վաճառմանց խնդիրներով: Այս յանձնաժողովներուն գործերուն պիտի հսկեն պատուիրակները:

— Նիկոմիդիոյ վիճակին մէջ ինքզինք Յակոբ վարդապետ ներկայացնող անձը, իմանալով թէ Պօլսոյ պիտի ղրկուի Պատրիարքարանի առջեւ ինքնութիւնը հաստատելու, կծիկը դրեր անհետացեր է:

— Զմիւռնիոյ մեծահամբաւ հայ վաճառականներէն Սպարթալեան եղբարք վաճառատունը վճարումները դադարեցուցած էր, Բարիզ գտնուող Ստեփան Սպարթալեանի խաղամուկութեան հետեւանօք: Կ. Պօլսոյ վերջին թերթերէն ուր լսելութեամբ կ'իմանանք թէ այդ պատուաբեր հայ տունը վերականգնած է օրինակելի վեհանձնութեամբ մը: այսինքն իր 70 հազար ոսկի պարտքը 3 0/0 տոկոս վճարելով մինչեւ 1909 յուլիս 31 մառ առ մաս հատուցա-

Չապթիլէն ետին կեցած՝ միշտ հայերը յատկացուեցու հրաման կուտայ երբ: Վերջապէս երբ խոր ձորի մը մօտ կը հասնին, Խան-Ճալատ իր կըտրիճներով կը պաշարէ զանոնք: Մեր գեղացիները խոյս կուտան մէկ կողմը... Ան ատեն Խան Ճալատ կուտայ գնդակի ոստիկաններն ու Չապթիլէն: Առանց ձայն ձգելի կը սպաննեն ամենքն ալ ու անոնց դիակները կը թաղեն... Այս դէպքը տեղի տուաւ կառավարութեան որ բանտարկել տայ մեր ոչնչն ու զիս, առարկելով որ Չապթիլէյին ու ոստիկաններուն ո՞ւր ըլլալը գիտենք եղբր... Ահա՛ երկուքս ալ խոյս տուինք... Բայց գոնէ՛ հիմակ ազատ է:

- Ռէսն ո՞ւր է:
- Անիկա Պարսկաստան անցաւ:
- Տէր Վարդան յուզմունքով մը իր զէմ կեցող արիասիրտ եղբոր երեսը նայեցաւ ու մրմնջեց.

— Երանի՛ թէ՛ ձեր սրտին պէս սիրտ մը ունենայի... Ա՛խ, դուք ճշմարիտ քահանայ մըն էք եւ, Յիսուսի սիրական հովիւին պէս, ձեր անձը

դրած էք ձեր ոչխարներուն վրայ: Ո՞ւր կրնամ գտնել ատանկ գեղացիներ, որոնք ձայնս լսեն իրաւ որ քաշուելիք բան չէ...: Ամեն օր խորոված, ամեն օր ձուաղեղ, ամեն օր կարագ իւզով եփուած փիլաւ... ասոնք ո՞ւսկից են: Գնան տուն մէկտեղ քան չեն կրնար ձուաղեղ մը եփել: Բայց որո՞ւ կրնաս հասկցունել: Մեր անօրէնը չը քաւորութեան ի՞նչ ըլլալը չը գիտեր: Խեղճ Գիւրգին երեսն ի վեր կը պոռայ: «Սիւրբ կիտի խնձոր կեանքուրար, նէ՞ իշին իսթէտիլէրիմի եւթիօրսու: Նուզ, տէրի մի՞... վալլահա՛ սիւրբ քէսէրիմ, պիլ՛իշ օլաւընդ...»:

(Շարունակելի)

նեւ յանձն առած է, կրկնապատկելը գոյք և կալուած ցոյց տալով:

Հայ վաճառականին պատուասիրութեան նոր ապացոյցն է այս:

— Երուսաղէմի ձեռագիրներուն մէջ երեւան եկած է իմէջ ալոց Կիլիկիոյ Լեւոն Գ. թագաւորին, իր Կեսան թագուհւոյն և չորս զաւակներուն կենդանագիր խմբակարգ, Լեւոն Գ. թագաւորած է 1270—1289ին:

— Դրօշակի վերջին թիւէն կը տեղեկանանք թէ Դաշնակցական կոմիտէի որոշմամբ և հրահանգով սպաննուած է Գանձակի մէջ գերման գործարանատէրը և այդ սպանութեան հետեւանքով տեղի ունեցած է նոյն քաղաքի վերջին կոտորածը և թալանը: Օտարական մը սպաննելու համար՝ ամբողջ հայ աղբարնակութիւնը կոտորածի ու հալածանքի մատնելուն ալ՝ հայ յեղափոխութիւնն պէտքէ ըսել:

Կորիւն վարդապետ ձերբակալուած և վեց հայեր մահուան դատապարտուած են այդ պատճառաւ:

— «Մշակ»ի մէջ կը կարդանք. «Երեկ, սեպտ. 16ին Ս. Գայիանէի վանքում Սաքսոնիայի արքայազն Աբբատ Մօրիցը պատարագ մատուցեց (լուս.), իսկ 14ին մատուցել է Ս. Էջմիածնի տաճարում, Հիւրասիրում է Կաթողիկոսի վեհարանում:

— Կովկասի Դաշնակցականներու օրկան Խարխիսի խափանութիւն և տառերուն գրաւութիւն յետոյ հրատարակուի սկսած Արօր օրաթերթին ալ հազիւ 12 թիւ հրատարակութիւն վերջ խափանութիւն է, և ասոր տեղ սկսեր է հրատարակուի «Կովկասի առաւօտ» օրաթերթ մը, միեւնոյն ուղղութեամբ, իրարու յաջորդող դաշնակցական օրաթերթերուն տասներորդն է այս:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

— Ֆիլիպէի եկեղեցւոյն մէջ երկուշաբթի օր տեղի ունեցաւ պսակագրութիւնը Տ. Եաղուպ Խաչէրեանի ընդ Օր. Վերգինէ Յ. Մէրճանեանի, Մեր շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամուսին:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐԻՔԻՆ

ՍԱՊԸԳ ԷՆԿԻԻՐԻԻ վալիսի Բաշիւ պէյ էրզրում վալի թալին օլունուպ Սթանպուլտան կէշմէք տէ տիր, Միսլիման էհալի էրմէնի էհալիսի իլէ հէմէֆեար օլարագ՝ էրզրումտան մատա վանտա, Պիթիստէ, Խարբերդտէ տալի, մէքիւթիւթըն բահալանմասը սէպէպի իլէ վէ վերկիւթի էտէմէք իլին՝ հիւքիւթէթէ գարշը իթիլալ գալտըմը վէ

գարշըգլըգ կիթտիքէ բէք պէօյիւթտէ օլտըղնտան, էֆքեարը ումումիթի թէսքին իթմէք վէ միւլքիւթը տէֆ ու իլալէ էլլէմէք խուսուսընտա Բաշիւ պէյէ Սթանպուլտա թալիմաթ վէրիլի իմիշ, Պու թալիմաթըն թէմէլի էրմէնի վէ թիւք էհալի պէյինտէ խուսուսէթ թուսլարը սալմագտան վէ անլէրի պիր պիրէրի իլէ ուղրաշտըրմագտան իպարէթ օլաճագ տըր:

— ԱՐՆԱՎՈՒՏ պէյէրինտէն Սիւլէյման աղա Պաթուշ Սթանպուլա չաղըրըմը ըտը, չիմտի անա Մէֆիսիէ նիշանը վէրէրէք Տիագօվայա կէօնտէրիօլարալապսէթէ տէվամ իթմէք իլին:

— ՍԹԱՆՊՈԼՏԱՆ Ամառն Պաշկարա վէրիլէն պիր թէլէկրաֆա պինտէն, Բուսիւլը ալթմը էրմէնի իթիլալընարտան միւրէքէպ պիր չէթա՝ թիւքիւթաթի էրմէնի քէօյէրինտէ էհալիի ալաղա գալտըրմագ իլին սիւսլը օլարագ՝ րուս սինօրընը կէշմէքտէ իլէն Սարը Գամիշտէ թութուլուլար:

— ԼԱՀԷՑ գօնֆերասընտա թիւք մուրախասը պուլընան Բոմ էլլիսի Բաշիւ պէյ՝ մալիւմաթ վէրմէք իլին Սթանպուլա չաղըրըմը տըր:

— ՍՈՒԼԱՆՏԱՆ Իթալիա գըրալընա իհտա օլընան Խանէտանը էլ-օսման կէրտանըղը կէօթիւրմէք իլին՝ Ջըրաթ նաղըրը Սէլիմ բաշա Մէլհամէ եա վէրանտան իսմայիլ Հագգը պէյ իլէ պէրապէր բաղար էրթէսի կիւնիւ Բոմայա կիթտիլէր:

— ՏՐԱՎԱ Բում մէթօրօլիտինտէն պուլընան միւլիթի յէթուպար՝ Սթանպուլտաքի Եունան սէֆարէթինին սէր քեաթիպի Մ. Բօթինիի տալի թէօհմէթի կէօսթէրիլլէր, Պու սէպէպիլ Պապը Ալի Մ. Բօթինին աղընը թալէպ իթմիշ օլմաղլէ, Եունան էլլիսի Եօլըղըգտան կէրի գալմը տըր:

— ՄԻՏԻԼԻՆՏԷ իւլ քիշի եուսմուրճագ իլլէթինէ թութուլուլար:

ՏՍԻԼԻՑԷ

Ջըրմաթ վէ թիւքարէթ նէղարէթի նէղտինտէ պիր սէնալի տալիթէսի (արհեստական ճիւղ) թէէսիս օլունաճագ պունուն իլին լաղըմ կէլէն պիւտճէ վէ գըրէտի թալիսիս իտիլէճէք տըր:

— ՕԳՈՍՏ. 28 տէն սեպտ. 17է գատար թիւքարէթ վէ Ջըրաթ նէղարէթի 11 մատէնլէր իլլէթ մէք իլին իլիննամէլէր վէրտի, պունլարըն 9ը քէօմիւր, 1ի ալթուն վէ 1ի պագըր մատէնի տիրէր:

— ՍՈՒՆԱՆՆ չիմտիքի չըմէնտըֆէր կարասը քիւլիկ կէլտիլի

իլին եէնի պիր կարալ Եաթըրմասընը վիւքէլա մէճիսի թահաթը գարարա ալտը վէ պիր գօմիսիս թալին իթտի:

— ՔԷՉԱ Թիւքարէթ վէ Ջըրաթ նէղարէթի 1908 սէնէսի իլին քէնտի պիւտճէսինի թանգիմ իթմիշ օլուպ, օրատա պիր պէօյիւք մէպաղտէ իլալէ իթմիշ քի՝ օ՝ մէպաղ իլէ կէլէճէք սէնէ 150 պուլկար սէնաթաքարարա խարիճէ Եօլալուպ, հէր պիրինէ քէնտի սանաթընը իքմալ իթտիլէճէք, Պուլկար հիւքիւթիս չու թէտպիրի չալանը թագտիր տիր:

ԱՃԷՄ-ԹԻԻՐԻՔ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

ՍԹԱՆՊՈԼՏԱՆԻ ԱճԷՄ էլլիսի սուլհէրվէր պիր զաթ օլտըղը կիպի, չու սօն թիւք-ԱճԷՄ սինօր մէսէլէսինտէ իթիլալընտէ քէֆինէ զիյատէսի իլէ չալըմը օլմաղլէ պէրապէր, չիմտի պէյան իտէյօր քի՝ մէսէլէ բէք աղըրալմը տըր, ֆագաթ պունունլէ պէրապէր Աճ՝ իստան վէ Պապը Ալի պէյինտէ միւնասէպաթ միւնգաթի օլմասընա տալի չըգմը օլան վէլլէլէլէրի էսասըղ առտ իտէյօր:

Թիւք սինօրընա Եաթըն պունան աճմ էյալէթինտէ (Ատրպատկան) էքսէրիլէթէն Սիւնիւ Քիւրտլէր սաքին պունընտըգլարընտան, վէ չու սըրա Աճմիստան տալիլինտէ հիւքիւթի իլէ էհալի պէյինտէ իլէր գարըղը օլմասընտան, Սիւնի մէղէպինտէ օլան թիւք հիւքիւթի ֆըրսաթտան իսթիֆատէ իտէրէք, Ատրպատկան էյալէթինի էլլին կէլիլմէք իսթէյօր մուհարէպէ հէնկեամընտա վէ իքթիլալ հալտէ սրանըն սիւնիւ Քիւրտլէրի վէ թիւք լէրի թիւք հիւքիւթի իլին Եարտըմտա պունընաճագլար, Պապը Ալիին պիր մագսէտիտէ չու տըր քի՝ Ատրպատկան էլէ կէլիլմէք էրմէնի իթիլալընտըն եուլասընը կէօյա տալըթմը օլաճագ:

ԲՈՒՍԻԱ

Տուճա իլին ումում Բուսիտտա սօն ինթիլապաթ հոկտեմ 26տա իճրա օլընաճագ տըր, Եալընը պիր գալ վիլայէթլէրտէ նոյեմբեր 1տէ օլաճագ:

— ԻՆԿԻԼԻՉ Ժէնէրալը Ֆրանշ Բեթրպուրկտա պուլունուպ րուս օրտուսընը թալիլէրինի թէմաշա իթմէքտէ վէ պէօյիւկ րուս գօմանտանլարր իլէ միւլէքէրէ էլլէմէքտէ տիր, Քէղա մէրքէղի Ասիա մէսէլէսի իլին մէղուլ օլաճաղը թէէմին օլունիյօր:

Պունլարտան մատա՝ Ժէնէրալ Ֆրանշ գրալ էտուարտըն Ջար իլէ կէօյիւթլէլէրի իլին թէա-

պիրլէր էլէ ալըր օլտըղը սէօյլէնիլիյօր:

Ֆրանսըղ Ժէնէրալը Լանըն տալի չու կիւնլէրտէ Բեթրսպուրկտա պուլունմասը վէ րուս օրտուսընը էրքեանը հարպ րէյիսի իլէ կէօրիւթլէլէրի ճալիպի տըգգաթ հալլէր իտէտէ, կաղէթալար չու իքի ինկիլիլ վէ ֆըրանսըղ Ժէնէրալլարըն Բեթրսպուրկտա միւլապաթլարը վէ հարէքաթլարը իլին հիլ պիր չէյ Եաղմալուպ, բէք սըրր թուլթիյօրալ, Կաղէթալարըն պուսիւքիւթ տահա զիյատէ իլին էհէմիլլէթինի պիլլէ արթըրիյօր:

ԹԱՏՐՈՆ ԲՐՕԾԷՔ

Վաղը երեկոյ «ԲՐՕԾԷՔ» թատրոնի մէջ տեղի պիտի ունենայ հինգերորդ ներկայացումը Տիկին Սիրանուշի կազմած թատերական ընտիր խմբին՝ որ պիտի ներկայացնէ:

ԴԱՍՃԱՆՈՒԹԻՒՆ

ողբերգութիւն 5 արարուած

ԹԻԻՃԱՐԻՑԷ

ՋԱԽԻՐԷ			
ՊՈՒՂՏԱՑ			
Վալիս	100	քիւլ.	21. -22.10
Արապա	57-62	լիպ.	14.40-17.60
ԱՐԲԱ			
Վալիս	100	քիւլ.	15. -16.
Արապա	45-52	լիպ.	10. —
ՆՈՒԼԱՑ արապա	33-36	լիպ.	6.40- 6.80
»	100	քիւլ.	14.20-14.40
ՋԱՎՏԱՐ արապա	52-57	լիպ.	12.60-13.
ՅԱՍՈՒԼԵԱ	100	քիւլ.	19. -25.
ՏԱՐԸ արապա			8. -8. 60
ՔՕԼՕՁ արապա	55-60	լիպ.	15. -50.16
ՄԻՍԻՐ			9. 11.
Կիւնտէ վալիս	20-25	վէ	120-200
արապա կէլլէքտէ.	վալիս	մուսմէլէսի նաթլէօն	20 ֆր.
արապա մուսմէլէսի քէղա նաթլէօն			20.

ՊԱԳԱԼԻԹԷ

Վարնա քիւսաթընտա պագգալիլէ մալլէրին պու կիւնքի ֆիյաթը, Պիթիստէ ֆրանք իլէ:

ԳԱՀՎԷ	1.95- 2.20
ՇԷՔԷՐ նէմցէ	90.
ՇԷՔԷՐ քէսմէլ սանտըգ	44.50
ԲԻՐԻՆՉ ձէնօվա չուվալը	45.50
» Ֆիլիպէ »	էօգ
» Ինկիլիլ »	35
Բիգօ »	50.
ԿԱՉ Սանտըղը	10.80
ՋԵԹԻՆ Եաղը քիւլ.	1.20- 1.35
ԳՈՒՐՈՒ Իլլիւլ	80.
Եունուլթա	100
առէթի	6-60

Издатель: Д-ръ М. Торосиянъ

печатня Д. Торосиянъ С-но — Варна